

REDACTIA

4, Deal Ferenec-utosa nr. 7.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . . . 20 cor.

pe 6 luni . . . . . 10 "

pe 3 luni . . . . . 5 "

pe 1 luna . . . . . 2 "

Pe zi de Duminică pe un

4 coroane.

Pentru România și străinătate

pe un an 40 franci.

Inscripțiile se însoțesc.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenec-utosa nr. 10

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

M. Sa nu cedează.

Pe ieri s'a așteptat sfârșitul crizei: toată lumea credea că M. Sa va însărcina cu alcătuirea ministerului pe Lukács, care ieri a fost primit în audiență și a înaintat M. Sale programul militar al partidului liberal, adică cererea maghiarilor cu privire la maghiarizarea armatei.

Ziarele maghiare bucinaseră deja, pline de bucurie, că M. Sa a cedat «dorinței națiunii» și a primit programul militar.

Lucrurile s'au întâmplat însă altminteri; s'au întâmplat așa cum neapărat trebuiau să se întâmple. M. Sa n'a primit programul, căci părinte d'opotriva bun față de toate popoarele din patrie n'a voit și n'a putut să împlinească dorințele șoviniste ale maghiarilor, în paguba celorlalte popoare. În paguba țării întregi și a monarhiei.

Iată cum s'au desfășurat lucrurile: Lukács László, ministru de finanțe a fost încă luni primit în audiență, când i-a înaintat M. Sale programul militar al partidului liberal, alcătuit de o comisie de 9 membrii. Acest program între altele cuprindea următoarele puncte:

1. Mutarea ofițerilor maghiari dela regimente străine la regimente maghiare.
2. Instruarea în limba maghiară a tuturor obiectelor, afară de cele de specialitate.
3. La judecătorile militare limba de pertractare înaintea forului I va fi cea maghiară, înaintea forului II și III însă ca și până acum cea germană.
4. Deoarece-ce în privința steagurilor și emblemelor lucrările pregătitoare nu s'au putut încă termina, de-o-camdată steagurile vor fi provizorii cu panglică în treicolor maghiar.

Dar mai cerea ca dreptul parlamentului de-a maghiariza armata, să recunoscut și de Coroană.

În audiența de luni M. Sa a luat programul la cunoștință fără să se pronunțe, rugându-l pe Lukács să mai stea în Viena. În audiența de Miercuri a declarat apoi că nu aprobă programul. Hotărârea asta s'ar fi adus la cunoștința Lukács prin următoarele cuvinte de mare însemnătate:

«Atacarea limbii de comandă armatei e un drept suveran, asupra căruia parlamentul nu poate debate, și în privința asta parlamentul nu stă pe aceeași treaptă cu regele.»

L'a îndrumat în aceeași vreme pe Lukács, să se întoarcă la Budapesta și să aducă hotărârea asta la cunoștința comisiei și a parlamentului.

Hotărârea asta a M. Sale, tot ca și porunca dela Chlopy, i-a supărat rău pe șovinistii noștri contraști, cari nu vor să recunoască M. Sale dreptul cel mai înalt asupra armatei, — și, tot ca și după porunca dela Chlopy, se năpustească asupra sfetnicilor din Viena ai M. Sale, în rindul întii asupra generalului Beck și șefului cancelariei curții Schiessl, de cari îl acuză că ei l-au informat rău

pe M. Sa. căci altminteri M. Sa nu ar fi respins împlinirea dorinței țării întregi.

Calea deslegării crizei e arătată acum a doua oră: M. Sa nu poate împlini pofta șovinistă a lui Barabás și soșii, — armata trebuie să rămână și de-aici înainte comună, căci așa o cere binele țării și al monarhiei.

Dar dacă hotărârea M. Sale li-a pricinuit șovinistilor din Budapesta supărări amare, a liniștit celelalte popoare din țeară, cari în toate vremile, fie cât de grele, și-au versat sângele pentru patrie și tron, — și cu nerăbdare au așteptat cuvintele de ieri ale M. Sale.

Convocarea delegațiunilor. Se telegrafează din Viena, că în ministerul de externe s'au luat deja măsuri prealabile pentru convocarea delegațiunilor, dar cu privire la criza din Ungaria nu s'a stabilit încă timpul convocării. În ministerul de externe s'au luat dispoziții și pentru cazul dacă afa-cerile comune până la timpul acesta n'ar primi o soluție constituțională.

«Freisinnige Zeitung», cunoscuta foaie germană ce apare în Viena, reproduce în numărul său din urmă ordinația rectorului universității din Cluj, prin care studenții români din Cluj sunt oprîți să mai vorbească la «mensa academică» (masa studenților), pentru susținerea căreia au dat și Români sume frumoase, — altă limbă de cât cea maghiară. Foaia germană numește și ea, ordinația asta: «o poruncă șovinistă, de care nu s'a mai pomenit la nici un popor cult din Europa». În același articol, reproducând din «Trib. Pop.» hotărârea congresului național-bisericesc, d'a nu se supune ordinațiunii ministrului Wlassics, care ceruse ca la gimnaziile străine studenții români să învețe religia în limba maghiară, — laudă finuta bărbătească a Românilor față de șovinismul maghiar.

Kossuthiști din Arad — făcuți de rușine. Foaia de senșaiți a kossuthiștilor din Arad este făcută acum zi de zi de rușine de chiar suratele ei de principii. Astfel «Magyarország» luând notă despre congre-gația comitatului Hunedoarei, în care atât fișpanul Barcsay Kálmán cât și vicișpanul Mara László desmint categoric știrile «tendențioase» — vorba lor — continuă din partea sa: «Om cu minte nici până-ac' n'a putut da crezământ acestor scornituri stupide». D-lor dela «Függetlenség», nu noi o zicem asta, ci «Magyarország».

Să ve mai spunem și ce zicem noi! Nu e bună curiozitatea, nu fiți curioși.

Manifestație. Ieri, la orele 4, a sosit la reședința sa P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp al Aradului. Fruntașii români l'au întâmpinat la gară cu vii manifestații de dragoste. Un șir întreg de trăsuri însoțea în oraș pe ilustrul prelat.

Dela Congresul național-bisericesc.

Invingerea dreptății. — Infrângerea păcătoșilor. — Două ședințe memorabile.

Sibiu, 22 Octomvrie.

Știe de altfel Sibiuul întreg că el l-a pus la cale pe Rotariu să facă interpelările.

Dr. Ioan Suciu deschide lupta.

Marți însă Dr. Ioan Suciu, cunoscut ca un biciuitor al tuturor nemernicilor și luptător d'o rară bărbăție, a luat cuvântul în Congres, spunând următoarele:

Marit Congres!

Mohamedanii, despre cari noi zicem că-s păgâni, au datina dela care nimeni dintre ei nu se abate, că atunci când intră în biserică, lasă afară încălțămintele. Va să zică nu se apropie de altar cu nimic din ce afară a putut atinge țina. Un simbol acesta, ca atunci când mergem la biserică, să ne desbrăcăm de patimele urite ale vieții de toate zilele.

Oare noi, cari suntem creștini ear nu păgâni ca Turcii, putem să fim mai puțin respectuoși către sfânta maică biserică și nu suntem oare d'asemeni datorți, ca intrând în biserică, să lăsam patimele omenești afară și aici, în congresul bisericesc, să n'avem alt gând decât preamărirea și întărirea bisericii noastre dreptcredincioase?

Un incident petrecut ieri (interpelarea lui P. Rotariu), incident care a creat o situație ce nici o clipă nu-i iertat s-o lăsam nelămurită, mă silește însă, cu tot respectul ce-l am pentru Maritul Congres, să aduc pe tapet o chestie personală, dar care în același timp taie adânc în prestigiul fețelor noastre bisericesti.

E vorba de atacurile a căror țintă a fost ieri ilustritatea Sa Vicarul V. Mangra. Știm cu toții, că sunt afaceri cari nu-s de competența Congresului. Astfel e disciplina, a face judecată. Dacă deputatul Rotariu ar fi ținut adică mărirea bisericii și pacea între frații din aceeași biserică, nu aducea afacerea Mangra aici, căci chiar admitând că ar fi în contra d-lui vicar vre-o plângere, nu în congres este locul ca ea să fie rezolvată. Este deci neîndoios, că deputatul Rotariu cu totul altceva țintește: vrea să facă efect, să producă în jurul Prea Cuviosului Vicar o atmosferă de duimănie (Așa e, așa e! Rușine să-i fie).

Zice un înțelept, că multe fiare sunt pe lumea asta, dar fiară mai grozavă decât omul ce se lasă târit de patimă, nu există. Căci pe când fiara pune cel mult sfârșit vieții trupesti, pe atunci omul pătimește tin-tește la răpirea onoarei altuia, ceea-ce e mai scump decât însăși viața. Ear dacă omul singuratic ține la onoare, cu atât mai mult va ține și e datoare să țină o corporațiune bisericască. Și îndeosebi sunt datoare aceste corporațiuni să apere cinstea dignitarilor bisericesti.

Mangra a fost atacat în sinul acestei corporațiuni, aici trebuie să-l apărăm, căci biserică ni-o apărăm când nu admitem că se poate terfelii onoarea unui dignitar, cum e vicarul Orăziei-Marț (lungi aprobări).

Marit Congres!

Lupta și ciocnirile, negreșit, sunt permise în corporațiuni bisericesti constituționale, cum sunt ale noastre. E de înțeles chiar să ne combatem cu înverșunare, după princip și temperament.

Ceea-ce nu-i permis însă, este apuca-tura mârșavă (Strigăte: Bravo! Așa e!)

Afacerea Mangra, chiar dacă ar fi după cum o înfățișază dl Rotariu, nu se ținea de competența Congresului. Avem noi foruri unde se judecă cei greșiți și li se dă satisfacție celor învinșiți pe nedrept.

De când cu luptele pentru episcopia Aradului, în contra părintelui vicar Vasile Mangra s'a pornit, după-cum se știe, cea mai păcătoasă luptă și cu armele cele mai rușinoase. Dușmanii s'eri, ori mai bine, cel-ce voiau s'aleagă episcop un neam de al lor, s'au năpustit asupra lui cu furie și patimă oarbă, doar-doar îl vor dripi, din frun-taș ce este. Și prins-au tovarășie, spre acest sfârșit, cu câți Unguri becisnici și Ovref nerușinați, căutând ca mai ales onoarea să i-o întineze.

Dar n'au reușit.

Desnădăduiți că Mangra stă sus și tare, și astfel fiind siguri că și în viitor îl va împedica în stăruința lor de a face din biserică o moșie a neamurilor, au dat și cel din urmă asalt, tot-d'odată și cel mai îndrăzneț: au venit luni în Congresul național-bisericesc și acolo au încercat să se atingă de cinstea părintelui vicar Mangra și să-l sgușuce din poziția pe care o are în biserică.

Au fost însă astfel bătuți, încât fără îndoială nu le va mai veni în minte cât vor trăi să se mai atingă de acest vrednic fruntaș al neamului și față bisericască.

Dar să dăm cele petrecute în Congresul național-bisericesc.

Luni, după-cum se știe, în mijlocul indignării tuturor deputaților, chiar și a celor cari de altfel nu-s prietenii vicarului Mangra, Pavel Rotariu a făcut două interpelări. În una întreba pe Mitropolitul dacă știe că V. Mangra este și vicar la Oradia și membru în consistorul din Arad; în a doua, cu o răutate de care numai la d-sa ni-am obișnuit s'o vedem (nu sunt doar decât puțin ani, de când pe Mitropolitul d'acum, atunci episcop al Aradului, îl terfelise prin cunoscuta-i «jalbă» înaintat Mitropolitului Miron Romanul) întreba dacă știe I. P. S. Sa că în foi s'au scris lucruri urite în contra lui V. Mangra și mai ales dacă știe despre un proces dela Timișoara, unde s'ar fi adus în contra numitului vicar osândă care-i atinge cinstea.

O adevărată furtună se iscă în Congres. Toți câți cunosc lucrurile, au vestejit purtarea lui Rotariu, care pe lângă că aduce în Congres afaceri cari n'au loc aici, dar mai presus de toate, întortochiază adevărul. Știm adică toți, că nici la episcopie nici la vre-o judecătorie din țeară împotriva Prea Cuviosului Părinte vicar nu s'a făcut nici măcar arătare, ne cum să se fi pornit proces și cu atât mai puțin să se fi adus — osândă, ci adevărul e, că Părintele Vicar a dat el în judecată pe un păcătoș nefericit, care pus la cale și plătit de «neamuri», a scris împotriva lui V. Mangra câte spurcăciuni toate, după-cum a scris împotriva și altor fruntași ca Dr. N. Oncu, directorul «Victoriei», R. Giorogariu, directorul Seminarului din Arad, Dr. Ioan Suciu, avocat, pentru care fapte a și fost osândit, până acum, la 5 luni temniță și mai multe sute coroane amendă în bani.

În ședința de luni nu i-s'a putut răspunde cum trebuie lui Rotariu, căci după regulament, la o interpelare n'are voie să vorbiască decât cel-ce o face. Nu s'a putut rosti nimeni nici asupra răspunsului în două peri al Mitropolitului, despre care

Nici presiulul Congresului nu putea intra în desbateră orî judecarea afacerii.

Adusă însă odată aici, s'a dat deliberații noastre și trebuie să ne rostim asupra ei cu atât mai oșebit, cu cât dacă nu eram ținuuți să răspundem la bălăcărutul apărute în presă în contra unei fețe bisericesti, suntem datorî să ne tragem seama cu cele ce s'au adus în sinul acestei înalte corporații, căci publicul mare ia notă de ce se petrece aici și nu e bine ca în afară afaceri să lăsam să planeze bănueli ca acuzele luate din arsenal străin. Nu-i bine să lăsam ca aceste acuzări, fie chiar neprecize și îmbrăcate în cuvinte: „se zice”, „am auzit”, „se scrie”, — zic: nu e bine să planeze ca sabia lui Damocle asupra curățenii de moravuri a unui vicar episcopesc (Așa-i, așa-i!). Căci asupra bisericii s'ar arunca astfel umbra

Ni-a spus I. P. S. Sa erî că au intrat la presidiu niște arătări — despre carî însuși I. P. S. Sa a zis că „nu s' de loc îngreunătoare” — în carî se vorbește de niște procese dela Timișoara și că până nu va avea actele procesului, nu poate să se pronunțe ce și cum e! Apoi să avem iertare: orî-ce proces ar fi la Timișoara — și fapt e că părintele Mangra a impropreat pe un calomniator — de îndată ce afacerea s'a adus aici, nimic nu ne poate opri să cercetăm ce cuprind acele arătări și dacă nu-i vinovat, cel ce din răutate învinuiește și pentru a produce zarvă între noi, să fie aruncat de aici, după-cum aruncî mărul putred dintre cele bune (puternice aclamări).

Nu-i vorba, e greu să te lupți împotriva celor ce atacă din dos, ca niște mișelî; și mai greu să apuci și să scuturi pe cel carî pun la cale mișelia (aclamări) ascunzându-se la spatele câte unui prăpădit, care pentru banî este gata la orî-ce blăstămatie. Noi trebuie să prindem însă pe vinovat; dacă este Mangra, am fi complici cu el tolerându-l în mijlocul nostru și în poziție înaltă bisericască; dacă nu este însă vinovat, oamenî slabî am fi lăsându-l pradă acuzelor neîtemeiare și șoptelor vielene (așa e, așa-i!).

De altfel, Măritul Congres, pe mine mă surprinde nu atât curagiul d-lui Rotariu, care acuză pe motive luate din vînt, căci în fine, noi cunoaștem învinuiri aspre subscrise chiar de d-sa...

Russu Șirianu (întrerupînd) In cunoșcșta jalbă, ce nu scrisese împotriva I. P. S. Sale Mitropolitului d'acum?!

Dr. Suciî (urmînd), ci mai mult faptul, că dacă a venit vre-o arătare contra d-lui vicar, de ce I. P. S. Sa Mitropolitul a adus-o la Congres (s'a dat comisiei petiționare chiar o arătare nesubscrisă de nimeni!) și n'a trimis chiar arătarea unor orăzeni, despre care s'a pomenit, la forul competent, la consistorul arădan, episcopului concerninte?

De altfel, Congresul avisat deja asupra unor arătări, negreșit că are drept să pretindă a se lămurî afacerea, acum, numai de cît, ceea-ce se poate cu atât mai oșebit, cu cît orî-care ar fi soartea procesului ce se urmează la Timișoara: orî va fi osîndit orî nu individul care a atacat onoarea d-lui Mangra, acesta nu poate rămîne defaimat, ci rămîne cu cinstea întregă, care nu poate fi întinată prin faptul că bunăvoința juzilor poate să-l facă scăpat p'un nemernic. (Indelungi aprobări). Doar avut-au procese și miniștrî, nu chiar demult, și cu toate că se scrisese în contra lor că-s hoșî și căte toate și scriitorul a fost achitat, miniștrî au rămas la locul lor și se bucură de toată cinstea. Oare noi cinstea unui dignitar bisericesc să o facem atârnoatăre dela mârșăveniile presei străine? Mai ales cînd știm de ce ele s'au năpustit cu atîta furie împotriva lui Vasile Mangra!

Nu, nu putem suferi ca astfel să fie tratat un dignitar al bisericii noastre naționale. Fac deci următoarea propunere:

„Luînd de basă faptul, că prin interpelarea făcută în ședința din 19 l. c. a Congresului s'a tras așa numita „afacere” a P. C. Sale vicariul episcopesc Vasile Mangra și înaintea Măritului Congres, —

considerînd, că răspunsul dat din partea presidiului n'a clarificat afacerea în merit, considerînd, că alîd din punct de vedere mai înalt moral-bisericesc, cît și din punct de vedere de dreptate și echitate este neadmisibil, să suferă Congresul nostru, ca un dignitar al bisericii noastre, cap al unui consistoriu, să fie ținut sub bănueli și suspiciuni grave — fără de a se fi făcut din partea Congresului totul, ca vinovăția orî nevinovăția respectivului dignitar să fie constatată, cu posibilitatea urgență propun:

ca Măritul Congres să roage Inaltul Sinod episcopesc să se ocupe urgent cu

petiția intrată contra vicariului Mangra, din orî-care parte — și astfel ca în cît în decursul prezentei sesiuni congrsuale să se poată publica concludsul Inaltului Sinod episcopesc adus pe basă datelor și actelor deja intrate.

Cere în același timp urgența asupra propunerii.

Mitropolitul zice că afacerea nu-i de competența Congresului...

Russu Șirianu. Dar atunci de ce ați adus-o aici?

Mitropolitul (urmînd) și nici Sinodul episcopesc n'o poate rezolva până mâne...

Russu Șirianu. Dar unde-i scris, că mâne să încheiem desbaterile Congresului? Stăm până isprăvim!

Mitropolitul (urmînd) ci s'o relegăm unui consistor, se înțelege, nu la cel din Oradea.

Vocî numeroase: Primim propunerea lui Suciî!

Se naște un șgomot mare.

Presidiul! pune la vot propunerea privitoare la urgență a lui Dr. Suciî, care se primește cu o mare majoritate, nefind contra mai mult de vre-o 12 deputați (oamenî de aproape ai Mitropolitului).

Mare senzație.

Discuția se deschide numai de cît.

Invingerea dreptății.

Vorbesc pe rînd: V. Mangra, care arată netemeinicia învinuirilor și de ce s'au țesut împotriva-i atîtea uneltiri; P. Rotariu, care cere ca cercetarea afacerii s-o facă forul competent — un consistor oare-care-va, cum zisese și Mitropolitul — nu Sinodul episcopesc și M. Veliciu, care după-ce arată ce bărbat distins e Mangra, cum el își tubește neamul și biserică, spriginește propunerea lui Suciî.

Mitropolitul Meșianu roagă Congresul să nu primească propunerea Suciî, spunînd că Sinodul episcopesc nu poate cerceta afacerea, de oare-ce ar trebui să asculte martori, să citească acte multe, și pentru asta acum nu mai e vreme.

Dr. G. Popovicî cere ședința secretă, ceea-ce se orînduește îndată.

Până iese publicul, se suspendă ședința.

Apoi veneratul și de toți respectatul protopop al Lugojului ține o strălucită vorbire^{*)}, arătînd de ce trebuie primită propunerea lui Suciî.

Russu Șirianu cere închiderea discuțiunei, ceea-ce se primește.

V. Goldiş, fiind înscris, vorbește pentru propunerea lui Suciî și în aplausele șpomotoase ale Congresului spune că nu ne vom depărta d'aici până nu se va fi pronunțat Sfîntul Sinod episcopesc asupra afacerii Mangra.

Presidiul pune la vot propunerea lui P. Rotariu — de a se da afacerea în cercetarea unui consistor — care nu intru-nește însă decât 5 voturi (ale d-lor Iancu Meșianu, fiul Mitropolitului, Garoiu, ginerele Mitropolitului, G. Proca, nepotul Mitropolitului, Puticî și Hamsea, euscirii!).

În aplause șgomotoase și strigăte de „trălasă Mangra”, presidiul declară deci primită propunerea lui Dr. Suciî.

Glasul arhierelor.

Mercuri, îndată ce s'a deschis ședința, I. P. S. Sa a și venit apoi, și orî cît l'ar fi durut, a trebuit să citească următoarele:

Măritul Congres!

La dorința Măritului Congres cercetînd Noi Archiereii arătățile intrate la Mitropolie contra președintelui Con-

^{*)} Vom publica-o, în alt număr, dimpreună cu a d-lor Mangra, Veliciu și Goldiş. Redacția.

istoriului nostru dela Oradea-Mare a vicariului episcopesc V. Mangra, am constatat că, la forul bisericesc nu s'a inițiat nici o procedură și că nu există nici o sentință și așa am aflat cu cale, ca arătățile amintite să se transpună episcopului concerninte spre ulterioară procedere competentă.

Sibiu, 7/20 Oct. 1903.

Ioan Meșianu,

mitropolit.

Nicolae Popea,

episcop.

Ioan I. Pap,

episcopul Aradului.

Ceea-ce pe d'oparte dovedește netemeinicia tuturor șoptelor ticăloase și învinuirilor îndrășnete la adresa d-lui V. Mangra, ear pe de altă parte este o satisfacție ce trebuia să i-se dea în Congres, unde a fost atacat.

Alegerea lui V. Mangra în consistorul mitropolitan.

Se știe, că interpelarea lui P. Rotariu n'avea altă țintă de cît să facă cu neputință alegerea d-lui Mangra în consistorul mitropolitan, unde și nainte cu trei ani, cu toată lupta oamenilor Mitropolitului, numai 4 voturi i-au lipsit. Rămînînd sub bănuiala ce vroia să-arunce asupra-i interpelarea lui Rotariu, Mitropolitul și toți oamenii s'ei credea că de astă-dată Mangra să se retragă și dela candidatură și chiar din vicariatul Orăzei-Marii.

Care a fost însă șfîrșitul?

Procedîndu-se la restaurarea consistorului mitropolitan, lista în cap cu V. Mangra a țesut biruitoare, ș'anume:

În Senatul bisericesc s'au ales:

ordinar Vasile Mangra	cu 38 voturi
suplenți Roman Ciorogar	» 41 »
N. Roxin	» 43 »
Dr. T. Badescu	» 63 »
Andreiî Ghidiu	» 38 »

În Senatul școlar s'au ales:

ordinar Ioan Budințean	cu 67 voturi
suplent Ilie Trailă	» 44 »

În Senatul episcopesc:

suplent Mihai Veliciu	cu 43 voturi.
-----------------------	---------------

Ear lista spriginită așa zicînd pe față de Mitropolitul Meșianu a căzut întregă, nemiştrînd de cît voturile după cum urmează:

În Sen. bis. Vasile Beleş	31 voturi
Dr. M. Cristea	26 »
Dr. T. Puticî	23 »
Vasile Voinea	22 »

În senatul episcopesc Dr. L. Leményi 24 voturi.

Din 71 voturi atîta a putut intruni lista Mitropolitului, cu toate că nimic nu s'a cruțat pentru a împiedica alegerea lui Mangra și a prietenilor acestuia.

Mitropolitul șparat.

Se înțelege că I. P. Șfinția Sa Mitropolitul a rămas consternat de aceasta cădere și e trist că s'a lăsat apoi răpit de șpărare și a provocat chiar la încheierea Congresului o scenă fără păreche în analele noastre bisericești.

Anunțînd rezultatul votului, I. P. S. Sa spune că în privința confirmării membrilor din cler alesh în consistorul mitropolitan își rezervă dreptul a se pronunța mai tîrziu.

— Când? întrebă deputatul George Lazar.

— Când mi-o plăcea, răspunde I. P. S. Sa.

— Ba nu așa, ci după cum zice legea, replică șsusnumitul deputat...

Legea (Statutul Organic) zice anume că Mitropolitul orî întărește îndată pe cîi alesh orî spune motivele pentru care nu întărește și dacă și Congresul află motivele drepte și întemeiate, procede îndată la alegerea altor persoane.

E de înțeles deci, dacă întreg Congresul a rămas uimit de vorbele Mitropolitului. Toți au sărit în picioare și fel de fel de cuvinte rezunau la adresa Mitropolitului.

— Asta nu merge, asta-i călcarea de lege, — i-se strigă și toți veneau spre masa prezidia.

— Aici nimeni nu poruncește, ci eu sunt ștăpîn, strigă mitropolitul... E dreptul meu să întăresc și nu rabd ca voi să dictați, — strigă ca școs din fire.

Uimirea celor din Congres devine indignare generală. Cum se poate ca cel mai înalt dignitar bisericesc să se lase astfel răpit de patimi? Mai ales cînd este șliut, că șingură legea e ștăpînă peste toți și Congresul șlă și d'asupra Mitropolitului.

Mai mulți înși apostrofează aspru pe Mitropolit care ștînd în picioare șună clopoșelul și după ce-și pune camilafca pe cap, strigă cît îl lasă puterea:

— Disolv Congresul!

Se produce atunci un tumult cum nu s'a mai pomenit. Cel dot episcopi carî stau la dreapta și ștînga Mitropolitului, se scoală și ei în picioare și așa zicînd îl opresc locului pe I. P. S. Sa, ear deputaților le fac șemne să ștea la loc și să înceteze cu ștrigătele.

Intr'un tîrziu și cu mare greutate, se face puțin liniște, cînd I. P. S. Sa Mitropolitul roagă Congresul să considere cuvintele ce i-au scăpat mai nainte drept lapsus lingue și să ne despărțim în dragoste, cum în dragoste ni-am adunat aici și am lucrat atîtea zile în înțelegere frățească...

Astfel sa închis Congresul, tulburîndu-se șufletele din cauza pățimașilor carî nici la Congres n'au voit să-l lase în pace pe vicarul Mangra, dar carî chiar Congresul li-a dat o lecție să le fie de înveț cît vor trăi.

Inițierea nouilor episcopi.

Cu nimic n'a fost norocos la Congresul din anul acesta I. P. S. Sa Mitropolitul. Tot ce a vrut să facă, și mai ales ce a vestit cu atîta putere în vorbirea de deschidere, Congresul a respins. Pentru-că nimic n'a fost bine pregătît.

Astfel s'a întîmplat și cu cele trei episcopi (la Cluj, Oradea și Timișoara), în care Congresul a luat cu șdrobotoare majoritate (toate voturile afară de 3) următoarea concludsie, propusă, în numele comisiei organizașoare, de dl. Fartenie Cosma:

Congresul constată că ven. consistorul mitropolitan n'a executat intru toate concludsul Congresual N 64 din 1900.

Se îndrumă deci de nou, că în proxima sa ședință plenară să iete măsurile necesare pentru procurarea datelor exacte, pe basă carora să și poată elabora proiectul ce i ș cere, ear însuși proiectul să-l înainteze la proximal Congres astfel pregătît, în cît Congresul să-l poată pertracta în merit.

Propunerea a fost șpriginită de d-nii M. Veliciu, Dr. Suciî, Dr. N. Opreni, și Episcopul Ioan I. Pap, ear combatută de I. P. S. Sa Mitropolitul și P. Rotariu, care propusesse ca Măritul Congres să îndrume consistorul mitropolitan să iete pașî trebuincioșî pentru neîntârziata inițiere a celor trei episcopi orî cel puțin a câte unuia, pe rînd...

Propunerea lui Rotariu n'a fost votată de cît de Vasile Beleş, V. Hamsea și Ghiță Proca. Puticî fugise din sală cînd venise rîndul la votare. Alți meșianişti de asemeni se făcuseră nevăzuți! Ce să se blameze de geaba!

Raportor.

O mare pedecă a învățământului poporal.

Că școala e mijlocul, ce conduce la fericirea omenească, e lucru știut de fiecare om cugetător. Abateri de la aceasta o fac numai indivizii, ce nu și-au putut însuși puterea de judecată până la gradul de a-și putea da seama despre binele și folosul școlii.

Cu omul înțelept ne înțelegem ușor și ușor. Fie afaceri de orice natură. Eare aceasta provine de acolo, că cu puterea de judecată, ce și-a câștigat-o prin școală, e în stare a înțelege și pătrunde lucrurile, despre care e vorba. Deci cu el putem aranja ușor afaceri. De sigur mai ușor, ca și cu acela a cărui minte să află în starea sa primitivă. De-aici reiese apoi, că scopul școlii, în locul prim, nu e însușirea cunoștințelor, ci însușirea acestora e tot numai un mijloc, pentru ajungerea la scopul mai înalt: agerirea minții, sau dezvoltarea puterii de judecată, plus nobilitatea inimii, sau creșterea morală.

Distingând omul cult bine lucrurile și sine și cunoscând binele de rău, el poate de ne-adevăr, nu numai că el dar mai face un mare serviciu societății, și ca atare face un mare bine statului.

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

— Dă-l!; acesta e un mare și adevărat patriot!

mențiunea, de a răspândi lumina, adevărul și dreptatea, să fie constrânsă a atenta la sufletul și conștiința omului?! E ceva de necrezut! D'apoi că întâi școala e chemată a combate aceasta din toate puterile și a pretinde delăturarea tuturor lucrurilor, ce i-se pun înaintea scopului adevărat. Chemarea școlii nu e maghiarisarea, ci creșterea oamenilor deștepti, cu judecată curată și morală. Eare aceasta se poate face și ajunge atunci, când școala se pune pe baza științelor adevărate, din care isvoresc morală. Și toți cei ce lucrează contra acestui scop, sunt cei mai mari dușmani ai poporului și atentează la existența statului!

Școala are de scop a crește oamenii pricepuți și onorabili. Acesta este scopul ei. Dacă ne dăm însă seama de lucrările ei, săvârșite până aici, școala nu ne mulțumesc de loc. Și cauza o aflăm în locul prim, în întocmirea lor. Materialul de învățământ trece peste puterile școlii. Și ca învățământ să fie mai mare, s'a impus prin lege un nou material de predare; predarea limbii maghiare.

E lege și trebuie să ne supunem legii. De cât numai, că poziția școlii și mai tare s'a îngreunat. Progresul ei e și mai nesigur, ear scopul e edificat pe nisip!

E ori nu folositor, asta e altă cestiune. Dela învățământ însă să cere progres, căci în cas contrar e amenințat cu pierderea postului. El, s'ermanul, se află între ciocan și nicovală și trebuie să slujască la doi domni...

Ne-am plâns și ne plângem, că morală în general, lasă foarte mult de dorit. Și ne place a arunca aceasta scădere numai în sarcina școlii. Uităm însă, că organizarea școlilor lasă mult de dorit, ear de altă parte nu ținem cont de scaderile societății, în care se învîrte și trăiește omul. Și ce să zicem atunci, când însuși conducătorii statului lucrează în această direcție? Căci morală e aceea, când pretinde dela elevul acela să se lapede de limba și neamul său? Ce să naște în inima și sufletul lor când ved, că cei chemați a-l apăra și a le face dreptate, însuși pun la cale nedreptățile? Cum își vor explica ei iubirea de-aproapelui, ce o învăță zi de zi în școală?

Fantoma maghiarizării e un morbid spiritual. Un om cu sânge rece ar ști și cunoaște, ca aceasta e imposibilitate în țara noastră. Eare a susținea contrariul, înseamnă a căra apă cu ciurul!

E trist și dureros că e așa. Și mai dureros e că va trebui mult să treacă la mijlor, până când și stăpânilor noștri își vor da cu capul de grindă, ca să vadă și înțeleagă, cât de greșită și fără de scop a fost procedura lor!

Formele economiei.

— După Weber—Schwabe. —

În vechime oamenii erau conduși de principiul, de a se folosi de toate produsele pământului, eară din parte-și însă nu au încercat nimica, spre a produce din nou bunurile consumate. Trăiau ca animalele, fără a se îngriji de ziua de mâine, până ce populațiunea tot mai numeroasă și scăderea mijloacelor de trai i-a constrins, să mearcă și din puterile proprii pentru trebuințele zilnice.

Oamenii cei mai (antici) vechi erau vânători și pescari și în era de peatră exclusiv, numai această formă a economiei a dominat. Viața socială a omului — pe lângă stările de atunci — era pe gradul cel mai inferior posibil; presupunând această formă a economiei, basată pe vânător și pescărit un teritoriu estins, ce se marginea la cea mai restrînsă economie familiară. Deja membrii familiilor mai îndepărtate s'au despărțit de oaltă spre a-și împlini trebuințele de trai. Înmulțirea progresivă a populațiunii foarte de timpuriu a silit pe om, să părăsească modul acesta de economie. Deja era neolitică arată trecerea dela consumarea exclusivă a produselor. De oare-ce oamenii nu se mai puteau nutri și i-barăca numai din prada vânătoarei, au fost constrinși să îmblânzească și să țină în apropierea casei animalele, care aveau menirea de a acoperi trebuințele vieții omenești. Din acest motiv apoi în timpul acela primele dobitoace folosite (vita cornută, oaia, rămătorul, calul) a căror lapte l-a băut omul neolitic, cu carnea s'a nutrit și cu peile acestora s'a îmbrăcat.

Natural, că succesul a fost cu atât mai mare și sigur, pe cât s'a potențat interesul și îngrijirea prăsitărilor. Astfel a purces apoi omul dela simpla ținere a vite-

lor la prăsitărea conștiință, la creșterea cât se poate mai bună a vitelor, din consumator adevărat s'a dezvoltat producătorul.

Pașul hotărît în schimbarea metodei de economie l-a făcut pe omul neolitic atunci, când a trecut dela sămănatul plantelor, care serveau nutrețului vitelor — la sămănatul cerealelor spre acoperirea trebuințelor sale și ale familiei, prețuind puterea nutritivă a alimentelor de plante egal cu cea a alimentelor de carne, folosite exclusiv până aci. Pe cât se estind informațiunile noastre istorice, toate popoarele culturale ale lumii vechi au făcut acest paș hotărît cu mult înainte de timpul acela, dela care putem vorbi despre o istorie proprie. Cu trecerea aceasta s'a întemplat totodată și consolidarea mai tare a omeniei în întregime economice mai mari. De oare-ce familia în sine nu a mai putut griji toate trebuințele sale și nici nu și-a mai putut asigura averea, deja între prăsitărea de vite s'au unit mai multe familii, spre a munci laolaltă. Mai târziu s'au unit toate familiile într-o unitate mai mare (popor) în cadrul căruia se schimbau averile iară singuraticul a devenit pendent dela poporul său. Plugăritul devenit acu forma cea mai însemnată a economiei, care însemnată și-a păstrat-o și până azi — din formele simple, egale mai la toate popoarele în era lor de copilărie s'a dezvoltat mai departe până la cea mai fină și mai precisă specializare și aplicare la împrejurările locale.

Sămănatul nutrețului și a cerealelor, ca urmare mai de aproape a adus cu sine perfecționarea instrumentelor trebuincioase la ocupațiunea aceasta, care a promovat totodată și întărirea culturii. Prăsitărea de vite locuia în peștera sa, plugăritul însă și-a edificat casa din lemn și peatră și — deja din progresul acestă vedem, că se ivesc meseria. Cu lățirea plugăritului gradat s'a ivit și lipsa cu tot mai multe instrumente de deosebite forme și soiuri. Lucrul casnic nu mai putu acoperi trebuințele și astfel s'au deprins oamenii (meseriași) care pregăteau instrumentele și apoi le aduceau în circulație între ceia-ce aveau trebuință de ele, mai târziu apoi numai se îngrijeau de pregătirea instrumentelor și a altor articole trebuincioase, rezervând sie-și numai vinderea acestora.

Astfel s'a dezvoltat comerțul. Natural, că la început să răstringea numai la schimburi dintre un număr mic de oameni și să practice cu obiecte mai puține, de oare-ce trebuințele încă nu erau atât de mari și numeroase.

Specializarea și perfecționarea continuă pe de o parte, iar pe de altă parte trebuințele, ce se tot înmulțeau, au dezvoltat mai departe comerțul. Pe lângă comercianții cei mici să ivesc comercianții cei mari, care proveceau pe cei mici cu produsele trebuincioase, s'au vîrit așa dară ca un nou membru între producător și consumator până ce s'a produs pe întreaga suprafață a pământului un schimb de marfă ajungându-și culmea dezvoltării schimbul acesta în comerțul universal de azi. Cu studiu acesta din urmă stă în strînsă legătură și trecerea omeniei la economia universală, singuraticul nu mai atîrnă dela soarta națiunii sale, ci dela producțiunile și prețul universal.

Formele, în care s'a dezvoltat comerțul sunt următoarele:

Forma originală a fost schimbul, cum să practicează și azi la cele mai multe popoare săbătece O unitate de valoare, care să fi avut pentru întreaga omenime același preț, încă nu era recunoscută; circulația averilor s'a basat pe reciproca înțelegere liberă, care și avea validitatea numai din cas în cas.

Cu timpul nu să îndestuliră oamenii cu schimbarea reciprocă a produselor naturale. Cu înaintarea omului în epoca prăsitărei vitelor și a economiei așezate de plugărit, i-s'au sporit trebuințele precum și dorința, de a lua în posesiune și alte obiecte, mai îndepărtate. De oare-ce singuraticul nu mai era în stare de a și-le procura acestea, s'a ivit o clasă deosebită de comercianți, care a întreprins lăfărea marfelor departate pe sama cumpărătorilor. Acest comerț estins însă, lăfărea sa a avut necesitate de trei lucruri și anume de căi sigure, comunicație repede și ieltină și înainte de toate, de o unitate de valoare, spre a feri atât pe cumpărător, cât și pe vînzător de înșelăciune.

Astfel s'a născut banul. Pe lângă banul de găoace de scoică (kauri) usitat în Africa și banul de peatră a insulelor Caroline, în vechime de unitate mai peste tot vita cornută era cunoscută. Din vechime Romanii încă să folosească de aceasta mersă, după-cum arată și numirea pecunia,

peculium — ban dela pecus vita. Deja în era de bronz apar însă dăraabe de metal ca mijloace de solvire, la început numai cântărite (ruzii) mai târziu și în formă de moneta. Cu timpul, moneta, bătută din aur, argint și aramă (mai nou din nickel) a devenit singurul mijloc recunoscut de solvire, valoarea intactă a banului consistă în raportul reciproce și strict precizat al metalelor nobile și în regia de moneta a singuraticilor state, în urmă căreia își rezervă statul dreptul exclusiv al baterii de bani, garantează pentru întregime pondului și întrevine cu autoritatea proprie pe lângă siguranța schimbului.

Comerțul universal, ce-i drept s'a oprit la unitatea banului de metal, dar în aplicarea mijloacelor nouă de schimb a trecut departe peste acesta. Spre a evita îndeosebi la solvirea transmărine transporturilor de bani pe cât de primejdioase pe atât și de costisitoare, au fost avisați la aplicarea cambiliilor și a mandatelor de bani, despre care să zice, că ar fi fost cunoscute deja și babylonienilor. Praca acesta să basează pe împrejurarea aceea, că singuraticii își acorda reciproc încredere (și dau credit) și prin aceasta ușurează și pentru sine, dar și pentru străini comunicația. Tot procedura aceasta au introdus-o și singuraticile state, când cu scopul de a reține banii de metal în țeară i-au surins la oaltă și în schimb au emis bani de hârtie cu un curs de valoare forțat.

Augustin Ghilezan.

Mijloace de înaintare.

— Conferința populară. —

Poporul român în calca lungeri sale vieți a avut scurte momente de odihnă. Pedeci mari a trebuit să înlăture și greutăți nenumărate să îvingă, ca să poată străbate în cursul atâtor veacuri.

A trebuit să țină vitejește pept la groaznice vijelii, care voiau să-l vînture de pe fața pământului. A trebuit să lupte luptă uriașă. A trebuit să ude cu lacrimi amare, să stropască cu sudori de sânge fie-care brazdă a pământului, a moșiei, ce a locuit-o și locuște până astăzi.

Când potopul năvălitorilor veni pustiind tot ce-i stătea în cale, scăpar și-a căutat în codrul cu frunza verde în ascunzătorile munților și văilor. Așa și-a mântuit viața.

Scut al vieții sale sufletești i-a fost limba-i dulce și frumoasă, moștenită dela părinți. Armă i-a fost sfîrșit cruce, dar dela Dumnezeu! Cu acest și-a scăpat comorile de viață sufletească.

A înfruntat cu bărbăție toate vitezile timpurilor vitrege prin puterea-i de viață fără seamă, încât el stă și azi pe aceste plaiuri, obosit poate năcăjit și amar, dar nebiruit!

Putere-ai de viață n'a slăbit n'a amorțit în el nici odată!

Atunci, când călcat a fost în picioare, dripit și strîns în fierle robiei, el la cel dintăiu semn de desrobire s'a sculat a scuturat lanțele cel țineau încătușat și cu nestinsa-i putere de viață ce-i încălzea peptul, viață și libertate a cerut.

Astăzi poporul român încă tot cere viață și libertate și nu contește a munci și lupta, pentru a și le asigura.

Ca să și le asigure trebuie să lupte din greu, căci astăzi modul de luptă s'a schimbat. Armele s'au perfecționat.

Poporul român trebuie să seama de această schimbare și puținare. Astăzi pe lângă putere viață pe lângă bărbăție cere iscusii trezvie, se cere multă învățatură și cunoștințe.

Astăzi pe terenul de luptă al popoarelor cultura și munca pot singure eși biruitoare!

Cultură și muncă, eată spre ce trebuie să tindem!

Asupra mijloacelor de înaintare în cultură și muncă a poporului nos-

tru voesc să vă vorbesc. Vă rog să mă ascultați cu bunăvoință, cu care am scris aceasta!

* * *

În vreme scurtă, de când poporul nostru a apucat să aibe puțin răgaz, el a căutat să își întărească așezămintele, cărți îi asigură în prima linie trăinicia, viitorul, și-l pot sigur mântui: *biserica și școala națională.*

Pentru aceste două așezăminte el a jertfit mult, dar n'a jertfit încă destul. El mai trebuie să jertfească pentru dîsele.

Trebuie să jertfească mult încă, ca să le întărească, căci întărirea acestor două așezăminte de credință și cultură înseamnă întărirea poporului nostru în lupta vieții.

Biserica drept credincioasă a lui Cristos, a cărei armă de biruință este s'cruce, apără pe credincioșii săi de toate relele morale prin îndemnul ei în virtutea credinței, nădejdei și dragostei creștine, în viața curată și cumpătată și le asigură fericirea vremelnică și veșnică

Școala națională, păstrează limba maicei, pe care deodată cu laptele din pept a supt-o de pe buzele părinților cu care a fost desmerdat în leagăn, cu a cărei accente dulci și melodioase s'a jucat ca copil, a crescut ca tiner și s'a făcut bărbat, care a fost predată cu sfințenie din generație în generație ca scumpă moștenire urmașilor: această școală cultivă poporul nostru și îi apără ființa de inriuririle străine.

În cercul acestor două așezăminte *datinele-î bune, portul mândru, cîntea și omenia Românilor* se păstrează în curățenia lor.

Pe lângă aceste două mari așezăminte, în scurtul timp de răgaz, poporul nostru și-a întemeiat câteva așezăminte noi. După pilda altor popoare, cari au avut o soarte mai prielnică de dezvoltare, s'au pus temelii la câteva *așezăminte de cultură* între cari «Astra» ține locul întâi și *de economie*, pentru înaintarea poporului nostru în cultură și în ale economiei.

Dar așezămintele aceste noi n'au prins rădăcini în toate colțurile pămîntului românesc. Sub scutul lor nu cuprind decât o neînsemnată parte din fil și ficele poporului nostru.

E esplicabilă această stare. Ca o umbră neagră, ca o amintire urită din lungă suferință, i-a rămas poporului nostru îndoiala și neîncrederea față de toate întreprinderile noi. Românul trage la îndoială reușita ori cărei întreprinderi lui necunoscute. De aceea îl vedem stînd locul, în nedumerire față de o inovație, ce-o încearcă alte popoare, până ce nu are dovezi sigure despre una ei reușită. Așa apoi de regulă alte popoare îl previn și el rămîne înapoi, rîgînd acela folos, ear el pîgubînd.

Românul a văzut în lungă pămînie, că el a fost mereu stors de alții, a el a muncit și trudit pentru-ca alții a tragă folosul din munca lui. De aceea aia ce nu s'a convins, că munca lui u va fi zădarnică, el nu începe să auncească.

Mai știe apoi că toate lucrurile n lume sunt schimbăcioase, că nu-i nimic statornic, că ce se face astăzi e schimbă mâne și el, trudit cum e, re-a să-și cruțe osteneala zădarnică. Dacă se ostenește, vrea să-și guste ro-lurile ostenelelor sale. Vrea să trăiască nat liniștit, dorește tîna, de care n'a avut, parte măcar să meargă mai încet, lar sigur în calea sa.

(Va urma.)

Higiiena poporală.

Beuturi alcoolice.

Numim beuturi alcoolice ori spirtoase toate fluidele ce se cîștigă prin fermentare sau dospire, pin care se naște spirit sau alcool. Aceste beuturi au puțină valoare nutritivă și sunt caracterisate prin efectul lor îmbêtător și alițator.

1. Berea se compune din apă, 1—5 la sută alcool, mult acid carbonic, puțin albumin și substanțe amare. Din toate speciile de beuturi spirtoase, berea se poate mai mult recomanda din cauza că ea conține mai puțin alcool și mai multe materii nutritive. După apă, recorește berea mai bine decât alte spirtoase. Materia nutritoare din bere este amidonul ce s'a primit din cerealele fermentate. Berea bine dospită, se recomandă femeilor lăptătoare pentru-că înnulțește laptele. Prin o ușoară iritație a renichilor și beșecii, berea promovează urinarea. Ar fi bine că la poporul care bea mult vinars, cum e poporul nostru, să putem înlocui abuzul rachiului introducînd berea ușoară, carea dacă se bea cu cumpătare, face bine organismului. Abuzul berei tîmpește mințea, încarcă corpul cu o grăsimă nesănătoasă (bucezeală) și îl predispune la trîndăvie.

2. Vinul se compune din apă, alcool, tanin, zachăr, acizuri, săruri și oleiuri aromatice. Vinurile nouă și șampănea conțin și acid carbonic. Cățărimea alcoolului în vinurile de masă variază între 5—10 la sută. Vinul care conține mai mult alcool, trece de vin «tare» (vin de desert). Vinul provoacă o circulație mai repede a sîngelui grăbește cursul economiei animale, înalță puterea imaginatoare și «velește inima omului» precum zice scriptura. Este recomandabilă beutura asta în măsură cumpătată totdeauna, dar cu deosebire după mîncările grase, fiind-că alcoolul vinului disolvă grăsimile întrate în stomac și astfel îlesnește absoarberea lor în sînge.

Vinul roșu (negru) care conține mult alcool și cu deosebire mult tanin se bea cu efect ca medicament în timpuri epidemice. Vinul bun vechiu înnulțit cu apă se dă reconvașcenților cu bun rezultat. Vinurile falsificate, precum și celea curate în măsură necumpătată provoacă beția, carea vătămă sănătatea și degradă pe om la dobitocie.

Vinarsul (rachiul). Din toate beuturile alcoolice, vinarsul cuprinde mai mult alcool: dela 18—60 la sută. Aceasta însușire îl face vătămător sănătății. Efectele vătămătoare cresc în proporțiunea gradului de țarie a rachiului. Și deoare-ce valoare nutritivă rachiul n'ar deloc, întrebuițarea acestei beuturi numai în formă de medicament se poate scuza. Pentru etatea fragedă rachiul este o adevărată otravă.

Efectele vinarsului sunt foarte vătămătoare. Nu este nici un organ, care să nu sufere de reaia inriurință a vinarsului, dacă se bea din datină ori patimă. — Sistemul circulației se află în o stare de agitație febrilă mai apoi slăbită. Inima perde din elasticitatea musculară, pe păreții inimii se așează straturî de grăsimă bucedă. — Asemenea inimii au să sufere toate vasele de sînge. Insuși sîngele perde din temperaturatura sa normală, căci rachiul deși la moment produce o căldură în stomac, mai tîrziu micșorează căldura animalică în mod foarte simțitor. — Stomachul și intestinele la bețivii de această categorie se găesc totdeauna în o stare afectată de catar, din care pîicină ei de regulă pătinesc de lipsa postei de mîncare, apoi junghiuri la

stomac, incuiere, cancer (rac) șcl. — Și mai mult are să sufere ficatul, deoare-ce își perde substanța normală, care, devine înlocuită cu o grăsimă morbioasă ce nu poate împlini chemarea acestui organ esențial. — Aceeași soarte au și renichii, cari împreună cu beșica urinei curînd degenerază. — Plămînil fiind organul unde se petrece oxidațiunea s'au arderea alcoolului, e prea natural că prin acest proces repede de oxidare au să sufere toate căile respirației. Beșicuțele de aer își perd elasticitatea, și se dă naștere la felurite suferințe de pept. Respirațiunea devine din ce în ce mai grea în fine cugenează masa plămînilor și se îndeibă în om infricoșata oftică.

O boală specială a bețivilor de rachi este «delirul sau tremurul bețivilor». Aceasta boală, caracteristică bețivilor pătimași, consistă în totala sguduire a sistemului nervos. Creerî sunt alterate, funcțiunile intelectuale turburate. Nervii, atât cei motori cât și cei sensivi, atacați de aceasta boală numită și «alcoholism», nu împlinesc funcțiunile lor în ordine normală. Măniile și picioarele devin tremurătoare, asemenea și buzele, de aici vorbirea neînțeleasă. În paroxisumul lor (când îi află) unii devin melancolici, alții furioși, cuprinși de visiuni și halucinațiuni (năluc). Delirul bețivilor se ivește sau singur, sau complicat cu alte boale. Câte-odată n'are lungă durată dar dacă beția se continuă, alcoholismul se repetază și să termină cu nebulie și în fine cu moarte.

(Va urma.)

Partea economică.

Tîrgul produselor în Budapesta.

În tîrgul internațional de grăne s'a făcut puțină schimbare. O mare cantitate de cereale s'au adus pe piețele europene din Rusia, India și Statele balcanice, ceea-ce a făcut, ca și America să scadă prețurile grănelor, căci de-a face concurență acestor importuri, este peste puțină. Recolta în America a fost anul acesta cu puțin mai slabă, ca anul trecut. Statele balcanice se nîsesc a-și eloca prisosul. Din România atatea bucate s'au importat pe piața din Antverp, că viuderea lor întîmpină greutatea. Pe piețele engleze încă au sosit multe bucate din India. În Franța comerțul cu bucate e liniștit, pe când în Germania el a luat un avînt mare. Pe piața din Budapesta săptămîna întregă a fost puțină căutare. — Prețul grăului a scăzut cu 2 cor. 25 fil. Morile s'au obținut dela cumpărări. Totuși s'au vîndut circa 100.000 m. m. — Săcarea s'au vîndut circa 15—16 mil m. m. cu un preț mijlociu de cor. 6:10—6:20. — Orzul a avut o trecere bună, mai ales cel de sēmîntă. Prețul s'a urcat la cor. 5:45—5:60. — Ovăsul s'a vîndut pe un preț mijlociu de cor. 5:60. Abia au trecut câte-va mil m. m. Cucuruzul a scăzut în preț, care a ajuns la cor. 6:10—6:15. — Faina încă n'a avut căutare. Morile din acest motiv și-au scărîțat prețurile cu 10—20 fileri.

Starea sîmînturilor și a economiei de timp în Ungaria.

În partea a doua a lunii Septemvrie timpul a fost de obște uscat afară de câteva nopți reci. În unele părți au fost și ploii. Timpul uscat a favorizat lucrările de câmp și căratul recoltelor; dimpotivă în urma uscăciunii pămîntului aratul și sîmîntatul în multe locuri nu s'a putut face. Din multe locuri s'a vestit sporirea șoarecilor. Dintre soiurile de cereale tomatice săcarea a fost în partea cea mai mare sîmîntată și îci-colea a și răsărit bine. Cele mai multe sîmîntături de rapiță în urma uscăciunii sunt stricate și numai îci-colea sunt în stare mulțumitoare.

Cucuruzul s'a copt în partea cea mai mare a țării și în multe locuri culesul s'a sfîrșit. Recolta nu coresponde pretotindeni așteptărilor și de obște e mijlocie.

Crumpeni tomnatici în partea cea mai mare au rămas mic și rezultatele recoltei sunt foarte deosebite. De obște recolta e mijlocie și submijlocie.

Legumile și păstăioasele s'au recoltat. Deosebitele soiuri de varză au rămas puțin

desvoltate din pricina secetei și deosebite insecte le-au pricinuit stricăciuni.

Nopți de zachăr și de nutreț au rămas îndărăpt și ei în urma secetei. Resultatul cantitativ este îndestulitor, cel calitativ e bun.

Cea din urmă cosire a trifoiului și a lufenei pe lângă toată seceta ce a domnit, a dat în multe locuri rezultat bun, în deosebi în privința calitativă. Otavă în livezi a fost puțină, dar bună. Pășune pentru vite este de tot puțină.

Seceta a favorizat coacerea strugurilor. Recolta în privința cantitativă este de obște slabă sau mijlocie, calitatea însă e bună pretotindeni. În locurile așezate oamenii se plîng asupra putrezirii strugurilor.

Prunele au dat recoltă bogată, merele și perele recoltă mijlocie, nucile recoltă slabă.

Felurimi.

Industria lăptăriei în republica Argentina. — «L'Agriculture moderne» dă după «Journal of the Argentine Agricultural Society» următoarele amănunte: Sunt în puterea Argentiniei opt milioane de vaci de lapte. Exul! portul untului merge crescînd repede, pentru că, în privința calității, untul acestor dobate pe cel rusesc, canadian și australian. Istîng: piețele Europei și-a cîștigat rangul al doilea în p Exportul de unt e nou, abia a început deluș patru ani și totuși a făcut progrese înscu sem nate. Prețul unei vaci de lapte e aici strig 100—170 de lei, după laptele cît dă, iar mar pe producătorii laptele îi costă litrul numai 3 centimiri Vacile bătrîne le îngrășă și le tae. În 1897 s'au tăiat 177,292, în 1898, în 1898. 120.745, în 1899 160,308, în 189900, 153,420, în 1901, 178,228, în 1902, 267.763.

*

Pompe de stîns focul tot-deauna gata. — Căpitanul Bunell din Rochelle, a născocit, mai de mult, o pompă de stîns focul, în care lucrează, ca putere aruncătoare de apă, acidul carbonic liquid. Mașina cuprinde 300 de litri de apă, care poate fi aruncată până la 14 metri de înălțime sau până la 20 de metri orizontal, prin o deschidere de 6 milimetri la gura țelului pompei. Acidul carbonic liquid se află în două rezervorii. Acest aparat se întrebuițează în multe țări din Europa și e un înlocuitor foarte înscunos al pompei cu aburi. Folosul e că se poate în grabă ataca focul la începutul lui. Se înteleg că, dacă acidul carbonic liquid ar putea să se amestece în apa aruncată, efectul ar fi și mai bun ar fi în adevăr un mijloc chimic de-a stînge focul.

*

Școala noastră confesională. Dacă călătorești prin satele noastre românești dai cu ochii de niște case — dacă mai merită numele acesta — pe jumătate descoperite, cu pereții deslipiți, cu fereștile sparte înfundate cu hîrtie, cu ușile crepate prin care țuie vîntul: case, în cari recunoaști tipul școlii noastre confesionale.

În jurul școlii același tablou. Un grajd sau o șură, cari abiași mai țin echilibrul o fântîna hodorogită cu cumpenă și aceia putredă și frîntă. Ear garduri... lucru de prisos ca pentru cei din Sărăcenii.

Să pășesti înauntru școlii tabloul devine și mai trist. Dascălul acest apostol al culturii oștit în floarea vrîștei, căruia de pe față îi cetaști suferința. Asprimea vremii i-a lăsat urme adînci pe față, necăzurile și suferințele i-a stors orice ambiție. De vearul el a rămas același. Vîzîndu-l la o altă cu copii poporului nu știi pe care să compătimesti mai mult: pe dascălul îmbătîrit fără vreme, cu surtucul rupt în coate: ori pe copil galben în față, murdar și rupt ca val de ei!

Cînd vezi școlile noastre în așa stare și te gîndești la școlile din Austria ori din Germania îți vine într'adevăr să plîngi. Acolo școlile ca niște palaturi — la noi niște hurube părăginite. Acolo ordine, curățenie și lumină întropată — la noi risipeală, murdărie și întunecat beznă

Doamne, cînd vom alerga cu toții, cu dragoste și bucurie la școală? Cînd vom ajunge ca din hurubele de astăzi să ridicăm adevărate școle fiilor noștri, unde ordinea, curățenia și lumina să fie în cea mai perfectă armonie.

Cînd?...

Rossia Septemvrie 1903.

I. Stanca
inv.

Criza a mai crescut!

Criza a mai crescut, — eată ştirea tristă pentru Ungurii cari d'atătea luni nu vor să înţeleagă că nici tronul nici armata nu stă mai pe jos de puterea lor.

Din Budapesta a sosit adică azi dimineaţă ştirea următoare:

„Intâmplările sunt mai îngrijitoare decât ar fi putut să procească chiar cel care toate le vede în negru. M. Sa n'a primit nimic din programul militar alcătuit de comisia de 9 (în care era Béll, Apponyi, Tisza și alți șese) emisă de partidul liberal, ci așa zicând a tras cu creionul roșu peste întreg acest operat. Chiar și câte pusesse în vedere, cu graiu viu, lui Lukács, nu mai vrea să dea.

Se crede că ori se va pune deci Dieta voinții prea înalte, ori va fi trimisă acasă și teara va fi cârmuită și fără Dieta.

Eafă ce pot păți Ungurii cari d'atătea vreme se trag în degete cu Tronul.

Acțiune și consecuență.

— Dela raportorul nostru special. —

Sofia, 20 Oct. 1903.

În Macedonia se observă din partea insurgenților un fel de neactivitate, cu atât mai activi au devenit însă Turcii. Noile propuneri austro-ruse au produs asupra guvernului turcesc multă supărare; văzându-se strămtorați de toate părțile, s'au pus Turcii din adins pe lucru. Ei știu foarte bine, că controlul în Macedonia, de care vorbesc notele guvernului rusesc și austriac, ar fi foc în spatele lor. De altă parte Bulgaria, a trimis la Constantinopol un om simpatic Sultanului, ceea ce dovedește că și Bulgaria se gândeste la pace.

Compania de soldați, care a trecut frontiera bulgară la Caramanîța, a fost pedepsită. Atât Sultanul cât și diferite comitete de ajutorare din Bulgaria au dăruit sume însemnate pentru clădirea bisericilor și școalelor ruinat și pentru ajutorarea celor lipsiți din Macedonia. Guvernul turcesc a dat ordin să se întorcă la căminul lor toți cei refugiați, asigurându-i că nu li-se va face nici un rău.

Cu toate aceste se vede că Turcia nu iartă din inimă pe micul ei dușman. De câteva zile a trecut din nou frontiera bulgară în apropiere de Camocof, o companie de soldați turci, care urtau o bandă de insurgenți. O telegramă din Constantinopol spune că la Solia au fost judecați vre-o 300 de bulgari (dintre cei 650 aflați vinovați) mulți au fost expulsați în Asia-mică. Comerțul între Bulgaria și Turcia devine tot mai puțin animat în urma și-canelor turcești (frica de ciumă, — dar mai cu seamă de dinamita).

Deși întâmplările sunt atât de contrarietate, se zice că ambele țări au concediat mulți rezerviști, încetând mobilizările. Ministrul de interne al Bulgariei, Petkoff a zis în vorbirea sa dela Filipopol, ținută în vederea alegerilor, că pericolul unui război a trecut și se poate aștepta un viitor mai bun.

Dar toate acestea nu sunt încă dovezi că cele începute vor duce la bun sfârșit, când știm cât de mult atârna lucrul de la Bulgaria. Adevărat că guvernul actual e pentru o bună înțelegere cu Turcia. Însă tocmai viitorul acestui guvern e foarte nesigur. Suntem în apropierea alegerilor. Opoziția face mari sforțări, chiar și materiale, ca să poată răsturna guvernul. S'a întâmplat până acum două conflicte sângeroase între opoziție și partidul guvernamental unul la Tirnova și altul la Zagara. Special cel din urmă este în ce mod lucrează guvernul pen-

tru reușita sa. Fostul Ministru Danef, care voia să agite spiritele contra guvernului a fost rău primit de grupul stambulovist. În inedușiala ce s'a născut la gară, a căpătat și el vre-o câte-va lovituri de ciomag peste spate. Tot timpul n'a isprăvit nimic: la plecare i-a zis un insurgent: Dta ai eploatat chestia macedoneană și ai disolvat comitetele! Danef i-a răspuns; Aceasta nu treaba ta. Apoi s'a născut altă părăială, au fost mai mulți oameni ușor răniți.

Cu ocașiunea alegerilor vom avea în toată țara mari ferberii, se prevăd chiar conflicte sângeroase, deși guvernul face mari sforțări pentru a împedecea relele și zice că ar dori alegeri libere.

Convocare.

Fiind congregația comitatului Aradului convocată în adunare ordinară de toamnă pe ziua de Miercuri 4 Noembrie n., orele 9 a. m., rugăm pe toți membrii români ai congregațiunii să se prezinte negreșit la sediintă. Aceasta cu atât mai osebit, cu cât în chestii importante trebuie să ne spunem cuvântul și să ne prezentăm cu toată demnitatea.

In preseara adunării se va ține sfat prealabil, la orelul »Vass.«

Arad, Octombrie 1903.

Russu Șirianu, M. Velicu,
secretar.   president.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 23 Octomvrie n. 1903.

— Maiestatea Sa la Drezda. Se depeșează din Viena, că Maiestatea Sa Regele nostru, va visita pe Regele Saxoniei în Drezda. Timpul încă nu e hotărât, numai atâta e sigur, că înainte de a reda visita la Londra, va merge la Drezda.

— Știri personale. Dl George Feier, avocat în Boros-Ineu, sosind la Sibiu pentru a lua parte la desbaterile congresului național bisericesc, spre regretul tuturor s'a bolnavit rău. Acum însă, vestim cu bucurie, este înafară de ori-ce primejdie și peste câte-va zile se va putea întoarce acasă.

— Detinerea d-nei Szelle. Fischer Margit, soția vestitului avocat din Arad Szelle József, care după nenumărate escrocherii săvârșite în Arad a fugit, — efi a fost deținută. Detinerea asta a făcut în orașul întreg senzație mare. Cauza deținerii e, că d-na Szelle își cerusă pașaport pentru străinătate, ceea-ce trezise bănuiala procuraturii că vrea să fugă și ea. Judele de instrucție a respins cererea procurorului ca d-na Szelle să fie deținută, senatul de punere sub acuză, a ordonat-o însă.

— Țarul sub anatema. Se vestește din Odesa că patriarcul suprem al Armenilor Mrktici din Tiflis, la un serviciu divin public, a anatemizat pe Țar și pe guvernul rusesc, pentru-că guvernul cu aprobarea Țarului a confiscat averile bisericii armenie de peste 300 milioane ruble.

— Reuniune de muzică și cântări în Arad. Aflăm cu cu plăcere, că între inteligența română s'a pornit mișcare, de-a înființa și în Arad o reuniune de muzică și cântări. Realizarea acestei idei frumoase înainteașă cu pași grabnici, așa încât în curând se vor putea deja începe probe.

— Valahii împărțesc pământurile. Într'un sat, lângă Cluj, românii s'au adunat la sfat.

— Impăratul e cu noi! — zice unul.
— Pământul maghiarilor va fi al nostru!
— altul.
— Eu voi lua pământurile domniei!
— adoașă al treilea, cel mai bogat dintre toți.

— Ce, tu vrei pământurile domniei? N'ai de-ajuns? Nouă ce ne va rămânea? — se răstiră ceilalți către el.

Din vorbă în vorbă ajung la părăială, Urmarea a fost că cel care voise pămên-

turile domniei, rămase lat-înțins. Așa s'a sfârșit împărțiala pământurilor mughiare — scrie „Hazánk“ în numărul seu din urmă.

Toate ar fi cum ar fi, și n'am avea nimic de observat, dacă istoria n'ar fi prea veche și — maghiari. Părăiala asta s'a întâmplat nu între Români, ci între Secui, cari văzând chipul lunii ogindându-se în apă și crezând că luna a căzut de pe cer voiau s'o ridice, intrând în apă, o făcără turbure — și luna era pe cer! Toți își revendicără dreptul d'a fi ridicat luna din apă, și din vorbă în vorbă aujușcră la părăială, de care ne po-vestește „H—k“.

— Ce viteji! Perciunații dela „Független Magyarorszag“ sunt strașnici. Superați de o veste că Românii ar fi ținut în Sibiu conferență din care ar fi dat însărcinare lui Vlad, să vorbească în Dieta în numele Românilor în contra aspirațiilor naționale un-gurești, eată cât de cu minte scriu:

„N'avem multe de zis. Numai atâta, că dacă în Dieta va cuteșă să vorbească în contra aspirațiilor naționale maghiare, o poate pași. Asta e o curată tradare de patrie. Ear parlamentul maghiar — imunitate încoaci, imunitate încolo — nu e asilul trădătorilor de patrie. Va fi bine deci, să bage de seama. De Dieta e foarte aproape — Dunărea.“ — Ai, weh! Ce viteji! Câți sunteți?

— Alegere de preot. Duminecă la 25 Septemvrie s. v. a. c s'a făcut alegerea de preot în comuna Unip. — protopop. Buzias. Alegerea a fost prezidiată cu tact de Prea On. Dnu. protopop. Ioan Peps și a decurs în ordine exemplară fiind ales cu majoritate absolută a voturilor inteligentul cleric absolut Iuliu Crainic din Caransebeș. — Felicitările noastre!

— Ospitalitatea moților. Un maghiar care zilele acestea a călătorit prin Munții-Apuseni, pe la Gâina, își publică în „Egyetértés“ de Sămbătă impresiunile de călătorie, constatând că „nici-odată o mai mare liniște printre Români nu a fost, ca acum“ (cum stăm deci cu știrile alarmante despre pregătirile de revoltă, debitate de presa maghiară? — Red) și zicând, că moții nu numai au intenții rele față cu maghiarii, ci din contră, sunt de o rară ospitalitate. Dovadă la aceasta, spune că în călătoria sa prin munți, în o comună i-a ieșit în cale un moș cu o pălărie plină de mere frumoase, pe cari i-l-ea trimbat gratis, și tot astfel i-s'a întâmplat cu un alt moș cu care se întâlnise, constatând că o astfel de ospitalitate rar să se găsească prin ținuturile locuite de maghiari. Tot cu alușiune la știrile de revoluție zice acest domn maghiar (păcat că nu și-a publicat și numele!) că dacă moșii scoboară dela munte spre câmpie, o fac aceasta, ca să-și vindă ciuberele și cercurile, din cari își susțin amărîta viață.

— Un mare filantrop. Cum se raportează din Varșovia, un comerciant din Moscva, stăpân pe avere de multe milioane, a făcut o fundațiune de patru milioane de ruble (cam 5 milioane și 640 mil în valoare de coroane), din venitele cărora să fie ajutarea comercianților și impiegații caselor de comerț ajunsși în miserie.

— Pretul sângelui. Un ziar din Viena, trage vclul de pe o parte pân'acum necunoscută a omorului din 12 Iunie din Belgrad, care pune în lumină și mai bestială pe făptuitorii crimei. Desvclirea asta, scoboară foarte jos „nimbul“ în care, s'au îmbrăcat soldații criminali și dovedește natura „motivelor naționale“ cari au necesitat omorul ordinar. După foaia din Viena, oficerii cari au comis Regicidiul au fost plătiți. Un individ cu n. mele Thomas Hadzsi, cumnatul fostului regent Ristic, i-a angajat unul câte unul pe conjurați, dar n'a avut de cât puțin bani și astfel numai pe Naumovic l'a putut escorteta înainte. Naumovic, căruia Regele Alexandru nu cu mult înainte îi dase 8000 de franci pentru arangiarea datoriiilor sale, a cerut 24.000 ca să-și plătească și restul datoriiilor. Thomas i-a predat suma cu promisiunea că după executarea faptului va mai primi încă odată atâta. Pe ministru de război Pavlovici Pau omorât în fatala noapte numai pentru-că ucigași știu că în cassa ministerului de război este o sumă mai mare în numerar. Din suma asta au plătit pe ucigașorii prechil regale. Si au mai căpătat afară de olonelul Naumovic, care n'a putut căpața mai mult pentru-că a fost omorât de propria dinamită pe care a pus-o ca să distrugă ușile dela dormitor, Colonelul Masic 24.000, colonelul Sobrevici, care mai de urmă a devenit ministru de război 24.000, căpitanul Zsifkovic 12.000, căpitanul gardei, Ljubakostic 24.000. Avakumovic care a fost asemenea câștigat de conjurați în schim-

bul sumei de 50.000 franci, s'a obligat, a se pune în fruntea guvernului provisor, ș'apoi să pună sumele acestea ear la loc din fondul de dispoziție. Colonelul Popovic care n'a capătat bani, i-s'a făgăduit că-l vor face prim-adjutant. Oficerii mai tineri cari au luat parte activă la omor, au căpătat suine dela 2000 până la câte 5000 franci. Tot laolaltă la vre-o 300.000 a costat prețul sângelui. Regele Petru a știut despre lucrurile acestea numai după-ce guvernul revoluționar a abzis și a dat so-coata fondului de dispoziție.

— Din diecesa episcopului Szabó. Absolvenții preparandiei diu Gherla ies în viață fără să cunoască cum se cade limba română. În tipic de loc nu-s orientați, fiind-că nici profesorul nu-l știe. Tot ce știu învățătorii din tipic, știu dela cantorul din sat, sau din sărguință privată. Cantul bisericesc (!!) și economia le predau niște profesori un-guri, a căror limbă nu o înțeleg nici 10 %/o. Un absolvent diu Gherla imi răspuse zilele acestea: Nu aștepta dela noi mai mult die, căci nu avem de unde să știm. Noi suntem mai inapoiati, decât absolvenții altor preparandii. Nu noi suntem însă de vină, ci aceia cari ne învață.

»Societate de lectură« nu există. Biblioteca e compusă din câte-va cărți vechi aruncate de »Măriile Sale« spre folosul preparanzilor. Nimeni însă nu le cetește, căci nu e cine să le deslepte, interesul. Ziare n'au de unde cetai.

»In ce privește cultura socială a elevilor, în punctul acesta stările diu Gherla sunt deplorabile. Elevul când vede pe profesor fugă și se ascunde. Suburbuile Gherlei însă sunt pline de aventurile lor« — scrie corespondentul »Gazetel« din Brașov.

Prețul spiritului din Arad, 1 Octomvrie.

Spirit rafinat, vânzare mare	118.—
„ „ „ mică	120.—
„ brut vânzare mare	116.—
„ „ „ mică	119.—
100 chilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grâne din Budapesta.

50 chlgr. grâu pe Oct.	cor. 7.61—7.62
„ „ săcară pe Oct.	„ 6.27—6.28
„ „ porumb pe Maiu.	„ 5.38—5.39
„ „ ovės pe Oct.	„ 5.43—5.44

Bursa comerțului cu porci din Kőbánya.

Raport dela 27 August.

Porci grași (ungari), per. peste 400 Kgr.	— fl.
„ „ „ până la 300	—
„ „ „ tineri până la 320	114—115 „
„ „ „ tineri „ 250	—
„ „ (sôrbi) per. peste 280	114—115 „
„ „ „ până la 240	112—113 „

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

„Nou sculptor român academic.

Am onoare a aduce la cunoștința On d-ni Preoți și Invțătorii precum și On. public român următoarele: ca sculptor de lemn și subvenționat de stat absolvând cursul de sculptură la școala de arte, sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucrări de sculptură, auritură, măsurit pentru Sfintele noastre biserici creștinești ca: Iconostase (Temple), Străni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Rapiți, Morminturi, Cadre, etc. Planuri după dorință. Pentru toate lucrările mele i-au garantă deplină, că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. Public asupra împrejurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin maeștrii români să se înfrumseteze:

Rog bunăvoința în special a Onor. oficii și comitete parohiale.

Cu tot respectul:

I. Iuliu Bosioc,

Sculptor și auritor.

1061 4—
Berliste, p. u. Jâm, comit. Caraș-Severin
Premiat cu premiul I. Medalia de aur, argint etc
și diplome de onoare pentru lucrări de artă.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplată;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reclusite ș. a. prin spargere;
4. Contra grîndinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmei, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiece-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899. 428 -144

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de pre

Asigurați contra grîndinei: grâu, cucuruz, secară, ovăs și toate plantele economice!

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vehicule, mărfuri

Cele mai noi stoffe de haine p. dame,
Mătase pentru haine și bluze,
Specialități în bluze gata

se pot căpăta la

SINGER SÁNDOR

prăvălie de mode și trusouri.

— ARAD, Andrásy-tér 20. —

Pânzetur, șifoane și fețe de masă,
Trusouri de mireasă,
începînd cu cele mai simple pînă la cele mai elegante, în mare asortiment, se pot căpăta la

SINGER SÁNDOR

prăvălie de mode și trusouri.

— ARAD, Andrásy-tér 20. —

Ciorapi p. dame, bărbați și copii (tricotati în pușcărie).
Lingerie pentru bărbați, Cravate, Cavoare, perdele
și șarșafuri după cea din urmă modă se pot căpăta la

Singer Sándor

prăvălie de mode și trusouri.

— ARAD, Andrásy-tér 20. —

Institut de credit pe pămînturi în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET).

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare

cu amortisere pe 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40½ și 50 ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plătea atît a cametei, cît și a capitalului.

Împrumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangearea împrumuturilor o efectuează încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslușirile.

Institutul de credit pe pămînturi în Sibiu.

(Nagy-sz-beni Földhitelintézet)

Provocându-mă precum la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, că și pîn'acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămîne același, ca să prestez publicului în totdeauna un serviciu solid.

Spesele de întabulare la dorință le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

1063 5—

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

institut de credit pe imobile și pămînturi

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Piata de bucate)

(Casa Spielmann, Etagiul I.)

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și de metal

a lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prevăzute cu adunări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provezate în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura

S și pentru aceea cu un ton mai intensiv, mai rădînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decît cele de sistem vechiu. Șa că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 408 klg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadustarea clopotelor vechi cu adunare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toace de metal

Clopote în greutate de 300 klg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco

1035 13—52